

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вчена рада

Протокол № 1 від 28.08.2025

Голова вченої ради

О. В. Яковлева

ПСИХОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ТА ПСИХОРЕАБІЛІТАЦІЇ ДОРΟΣЛИХ

ВИБІРКОВА ОСВІТНЯ КОМПОНЕНТА

СИЛАБУС

для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
за освітньою програмою «Реабілітаційна психологія»

О.С. Волярська, 2025 рік
voliarska@kibit.edu.ua

СХВАЛЕНО

Кафедра психології

Протокол № 1 від 28.08.25

Зав. каф. *Лановенко* Ю. І. Лановенко

Київ 2025

Силабус вибіркової освітньої компоненти ПСИХОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ТА ПСИХОРЕАБІЛІТАЦІЇ ДОРΟΣЛИХ для студентів освітньої програми «Реабілітаційна психологія» другого рівня вищої освіти за спеціальністю С4 «Психологія» галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини».

Розробник: О. С. Волярська, доктор пед. наук, доцент, професор кафедри психології Київського інституту бізнесу та технологій

Силабус затверджений на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри Ю. І. Лановенко

© О. С. Волярська, 2025 рік
© КІБІТ, 2025 рік

1. Анотація курсу

Місце дисципліни «Психологія навчання та психореабілітація дорослих»: дисципліна відноситься до вибіркової освітньої компоненти професійної підготовки.

Засоби оцінювання – проміжні тести, 1 наскрізний проект, та підсумковий залік, який здійснюється за заліковими білетами (тестовими завданнями).

Форма навчання	Семестр	Кредити ECTS	Години	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	СРС	Залік
Денна	2	4	120	18	18	82	2
Заочна	2	4	120	6	4	108	2

Мова навчання: українська.

Передреквізити – Соціально-філософський аналіз суспільної сфери, Методика викладання психології, Вікові особливості психореабілітації, Етика прийняття рішень.

Постреквізити – Групи психореабілітаційної підтримки, Психологічна підтримка сім'ї в процесі реабілітації, Психореабілітація залежностей, Онлайн-психореабілітація, Реабілітаційна психологія осіб з інвалідністю, Організація волонтерської психореабілітаційної служби.

2. Мета курсу

Предметом вивчення навчальної дисципліни є організація психологічної просвіти і навчання дорослих в умовах психореабілітаційної діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з особливостями навчання дорослих на засадах андрагогічного підходу, сприяння розвитку здатності виокремлювати, систематизувати, розв'язувати та прогнозувати актуальні психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку дорослої особистості на різних рівнях психореабілітаційного процесу, здійснювати психоедукаційну діяльність дорослих.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні освоїти наступні **компетентності**:

- ЗК 01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 02. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 04. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК 02. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та/або практичної значущості.

СК 03. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК 04. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково-верифікованих методів та технік.

СК 07. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК 08. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК 09. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК 10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

СК 11. Здатність надавати оперативну психологічну допомогу та використовувати методи психологічного захисту людини в складних життєвих ситуаціях.

СК 13. Здатність розробляти та застосовувати превентивні та корекційні програми збереження психологічного здоров'я людини.

СК 14. Здатність до рефлексії та супервізії власної фахової діяльності.

До програмних результатів навчання віднесено:

ПРН 01. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН 02. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних і надійних методів.

ПРН 03. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПРН 04. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН 06. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН 07. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН 08. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПРН 09. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН 10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПРН 11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПРН 13. Визначати психічні, когнітивні та емоційні потреби клієнтів у процесі реабілітації, адаптації та соціалізації.

ПРН 16. Співпрацювати з фахівцями суміжних галузей (педагогами, соціальними працівниками, менеджерами, лікарями, реабілітологами) у процесі психологічного реабілітаційного супроводу клієнта.

Програма навчальної дисципліни складається з **2-х змістових модулів та 9-и тем.**

3. План лекційних та семінарських занять та завдання до СРС

Підручник цього курсу – Дзюба, Т. М. і Коваленко, О. Г. (2013). Психологія дорослості з основами геронтології : навч. посіб. / за ред. В. Ф. Моргуна. Київ : Слово, 264 с.

Змістовий модуль 1. Основи психології навчання дорослих

Лекція 1. Психологічні особливості навчання дорослих.

1. Психологія дорослості.
2. Відмінності між навчанням дітей та дорослих.
3. Теорії навчання дорослих (андрагогіка, трансформаційне навчання).
4. Когнітивні процеси у дорослих: пам'ять, увага, мислення.
5. Як змінюється когнітивне функціонування з віком

Семінарське заняття 1.

1. Загальна характеристика дорослого віку.
2. Сфери особистісного розвитку дорослої людини.
3. Основні особистісні новоутворення дорослого віку.
4. Характеристика перебігу когнітивних процесів у дорослому віці.

СРС 1. Виконайте письмово завдання:

- 1.1. На власному прикладі, визначити специфіку розвитку особистості в дорослому віці як неперервного процесу самопроекування особистості (самовизначення, самовираження та самореалізації).
- 1.2. Підготувати доповідь на тему «Соціально-психологічні механізми і вектори розвитку дорослої людини».

Література:

1. Ахтирська, Ю. І. (2019). Соціально-вікові періоди онтогенезу у становленні особистості. Соціально-психологічні складові розвитку обдарованої особистості: монографія. Київ : ПВТП «LAT&K», 37–42.
2. Дзюба, Т. М. і Коваленко, О. Г. (2013). Психологія дорослості з основами геронтології : навч. посіб. / за ред. В. Ф. Моргуна. Київ : Слово, 264 с.
3. Коваленко, О. Г. (2015). Міжособистісне спілкування осіб похилого віку : психологічні аспекти : монографія. Київ : Інститут обдарованої дитини, 456 с.

4. Найдьонова, Г. О. (2009). Тілесний розвиток людини зрілого віку: суб'єктивні чинники. К. : АДС УМК-Центр, 181 с.

Лекція 2. Розвиток пізнавально-емоційної сфери дорослих.

1. Методи покращення пам'яті.
2. Розвиток критичного мислення.
3. Емоційний інтелект та його вплив на навчання дорослих.
4. Значення емоцій в освітньому процесі.
5. Розвиток навичок саморегуляції та емпатії.

Семінарське заняття 2.

1. Психологія когнітивного розвитку дорослої людини: підходи і практики.
2. Вплив вікових змін на здатність дорослих до навчання.
3. Емоційний інтелект у дорослому віці.
4. Чинники емоційної стійкості дорослої людини у стресових ситуаціях.

СРС 2. Реферативна доповідь (за вибором студентів):

- 2.1. Які особливості розвитку пам'яті, уваги та мислення у дорослому віці?
- 2.2. Як когнітивні навантаження на роботі впливають на пізнавальні процеси дорослої людини?
- 2.3. Які методи та техніки можуть покращити когнітивну гнучкість та швидкість обробки інформації у дорослих?
- 2.4. Як вікові зміни впливають на здатність дорослих до навчання та адаптації до нової інформації?
- 2.5. Яку роль відіграють критичне мислення та метапізнання в розвитку пізнавальних процесів у дорослих?
- 2.6. Як розвивається емоційний інтелект у дорослому віці, і чому він важливий?
- 2.7. Як самоусвідомлення та рефлексія впливають на регуляцію емоцій у дорослих?
- 2.8. Які психологічні методи та техніки можна використовувати для розвитку емоційної сфери у дорослих?
- 2.9. Як баланс між когнітивною та емоційною сферами впливає на загальне благополуччя та продуктивність дорослої людини?
- 2.10. Які практики когнітивного розвитку дорослих є ефективними в кризових умовах?

Література:

1. Аніщенко, О. В. (2023) Освіта дорослих і розвиток громадянського суспільства в Україні. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 2 (24), 25–35.
2. Волярська, О. С. (2024). Освіта впродовж життя: європейський контекст: монографія. Братислава: FIF, 78 с.
3. Павлик, Н. В. (2022). Розвивальна програма для дорослих: «Гармонізація психологічного здоров'я особистості» : Практ. посіб. Київ: ФОП Паливода А.В., 111 с.

4. Пілецька, Л. С. (2021). Асертивна поведінка як чинник реабілітаційного потенціалу особистості. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи*, 3 (56), 184–194.
5. Ivanova, O. V., Ihnatovych, O. M., Kotun, K. V., & Kovalenko, O. H. (2021). Video content of psychological support for the elderly and their families on the internet. *Information Technologies and Learning Tools*, 84(4), 234–247. <https://doi.org/10.33407/itlt.v84i4.4462>

Лекція 3. Методи навчання дорослих.

1. Активні методи навчання дорослих.
2. Проєктне навчання, кейс-метод, гейміфікація.
3. Дискусії, дебати, рольові ігри.
4. Використання освітніх технологій у навчанні дорослих.

Семінарське заняття 3.

1. Поняття адрагогії.
2. Специфіка навчання дорослого населення.
3. Технології і методи навчання дорослих.
4. Проєктна діяльність у навчанні дорослих.

СРС 3. Розробити психоедукаційний проєкт з використанням активних методів навчання для певної категорії дорослих.

Література:

1. Аніщенко, О. В. (2023) Освіта дорослих і розвиток громадянського суспільства в Україні. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 2 (24), 25–35.
2. Вірна, Ж. П. (2015). Формування особистісного простору: оцінка, тенденції і закономірності. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*, 1(36), 75–94.
3. Волярська, О. С. (2024). Освіта впродовж життя: європейський контекст: монографія. Братислава: FIF, 78 с.
4. Волярська, О., і Муранова, Н. (2023). Розвиток медичної компетентності дорослих на прикладі проєктної діяльності університету третього віку у Словаччині. *Вісник післядипломної освіти. Серія педагогічні науки*, 23(52), 38–51. DOI: [https://doi.org/10.8442/52218-7650-2023-23\(52\)-38-51](https://doi.org/10.8442/52218-7650-2023-23(52)-38-51)
5. Калаур, С. М. (2021). Психологія когнітивного розвитку дорослих: сучасні підходи і практики. Харків: Видавництво Харківського національного університету, 312 с.

Лекція 4. Психоедукація і мотивація до навчання дорослих.

1. Поняття психоедукації.
2. Персоналізація освітнього досвіду.
3. Діагностика освітніх потреб дорослих.
4. Мотивація та бар'єри у навчанні дорослих, самонавчання.

Семінарське заняття 4.

1. Психоедукація та її роль у формуванні мотивації до навчання у дорослих.
2. Основні бар'єри, що заважають дорослим навчатись.
3. Вплив видів мотивації на ефективність навчання дорослих.

5. Техніки розвитку навчальної автономії дорослих.

4. Психологічні методи підвищення мотивації до навчання у дорослих.

СРС 4. Підготувати доповіді на тему «Як емоційний інтелект та самоусвідомлення впливають на готовність дорослих до навчання?» та «Які практичні інструменти психоедукації можна використовувати для роботи з дорослими, які втратили інтерес до навчання?» (обсяг 1 сторінка на кожную доповідь).

Література:

1. Вірна, Ж. П. (2015). Формування особистісного простору: оцінка, тенденції і закономірності. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*, 1(36), 75–94.
2. Калаур, С. М. (2021). Психологія когнітивного розвитку дорослих: сучасні підходи і практики. Харків: Видавництво Харківського національного університету, 312 с.
3. Найдьонова, Г. О. (2009). Тілесний розвиток людини зрілого віку: суб'єктивні чинники. К. : АДС УМК-Центр, 181 с.
4. Павлик, Н. В. (2022). Розвивальна програма для дорослих: «Гармонізація психологічного здоров'я особистості» : Практ. посіб. Київ: ФОП Паливода А.В., 111 с.

Змістовий модуль 2. Психореабілітація та ментальне здоров'я дорослих

Лекція 5. Види психічних травм та їх вплив на навчання дорослих

1. Основи кризової психології.
2. Психологічна підтримка і психоедукація під час змін та стресу.
3. Міфи про появу хвороб і проблем у житті дорослих осіб.
4. Соціальна адаптація дорослих через навчання.

Семінарське заняття 5.

1. Поняття психічних травм, що переживає людина дорослого віку.
2. Характеристика психоедукаційних заходів з людьми похилого віку.
- 3 Види та зміст психоедукаційних заходів з відновлення ментального здоров'я членів родин військових.

СРС 5. Письмове виконання завдання.

Підготувати опис психоедукаційного заходу для певної цільової групи дорослих. Зверніть увагу, що опис містить: тему, термін, мету, основні розділи теми; наочність; фіксація основних аспектів едукцій, що розглядається.

Література:

1. Аніщенко, О. (2013). Реалії і перспективи розвитку освіти людей третього віку в Україні. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 6, 29–34.
2. Білецький, П. С. (2019). Управління освітніми медико-соціальними технологіями в умовах модернізації сучасного соціуму. *Актуальні проблеми психології*, 9 (12), 352-360.

3. Бондаренко, Н. Б. (2016). Особливості забезпечення потреб у емоційній підтримці осіб з проблемами психічного здоров'я засобом груп самодопомоги. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки*, 3 (48), 265–273.
4. Волярська, О. С. (2023). Медична компетентність дорослого населення України. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 23 (1), 22–28. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(23\).2023.22-28](https://doi.org/10.35387/od.1(23).2023.22-28)
5. Кокун, О. М., Агаєв, Н. А., Пішко, І. О., і Лозінська, Н. С. (2015). Основи психологічної допомоги військовослужбовцям в умовах бойових дій: Методичний посібник. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 170 с
6. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. (2018). Навчальний посібник. Київ, 1, 208 с. URL: https://document.kdu.edu.ua/info_zab/053_1431.pdf

Лекція 6. Культура психічного здоров'я дорослої людини.

1. Компоненти культури психічного здоров'я.
2. Планування навчання та психореабілітаційної роботи з різними категоріями дорослих.
3. Використання мистецтва, музики та руху у відновленні психічного здоров'я.

Семінарське заняття 6.

1. Культура психічного здоров'я, і які її основні складові у дорослому віці.
2. Які стратегії саморегуляції та психологічної гігієни допомагають підтримувати ментальне благополуччя дорослих?
3. Вплив соціальних чинників (робота, сім'я, середовище) на психічне здоров'я дорослої людини.
4. Роль освіти та поінформованості у формуванні культури психічного здоров'я в суспільстві.

СРС 6. Виконання завдань.

- 6.1. Знайти додатковий матеріал до теми «Громадське здоров'я». Поясніть Ваш вибір.
- 6.2. Написати есе на тему «Збереження психічного здоров'я та його значення в повсякденному житті дорослої людини» (пояснення розширене і письмове на 1 сторінку).

Література:

1. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. (2018). Навчальний посібник. Київ, 1, 208 с. URL: https://document.kdu.edu.ua/info_zab/053_1431.pdf
2. Корнієнко, В. В., Шевяков, О. В., і Сергієні, О. В. (2023). Соціально-психологічна реабілітація особистості: навч. посібник. Дніпро : ДДУВС, 56 с.
3. Voliarska, O. (2023). The practice of providing psychological assistance at the university of the third age and humanitarian center for Ukrainian refugees in

Slovakia. Socialization & Human Development journal, 2, 90–95. URL: <https://shdisj.com/index.php/shdisj/article/view/130/99>

4. Voliarska, O., i Puchyna, O. (2023). Peculiarities of providing psychological assistance in an online format. Український освітньо-науковий медичний простір, 1, 65–71. DOI: <https://doi.org/10.31612/3041-1548.1.2023.08>

Лекція 7. Практична

психореабілітація через навчання.

1. Арт-терапія, тілесні практики та реабілітаційні методи.
2. Йога, дихальні техніки, тілесно-орієнтована терапія.
3. Техніки mindfulness та медитації.
4. Активне слухання, рефлексія, ненасильницьке спілкування.
5. Психологічна стійкість та розвиток навичок самодопомоги.

Семінарське заняття 7.

1. Вплив освітнього процесу на психологічну реабілітацію дорослих після травматичних подій.
2. Які методи навчання найбільш ефективні для відновлення когнітивних функцій у дорослих під час психореабілітації?
3. Яку роль відіграють релаксаційні техніки та саморегуляція у процесі навчання під час психологічного відновлення?
4. Роль професійної перепідготовки в подоланні кризових ситуацій у дорослих.

СРС 7. Виконання завдань.

- 7.1. Підготуйте доповідь на тему «Які психологічні техніки (арт-терапія, когнітивно-поведінкові методи, майндфулнес) можуть бути інтегровані у навчальні програми для підвищення реабілітаційної ефективності?».
- 7.2. Проаналізуйте методичний посібник «Незламна мама» для дорослих. Частина 1. Психоедукація – вступний тренінг. (<https://mashafund.org.ua/projects/metodologichna-robota-fondu-masha/>).

Література:

1. Коваленко, О. Г. (2015). Міжособистісне спілкування осіб похилого віку : психологічні аспекти : монографія. Київ : Інститут обдарованої дитини, 456 с.
2. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. (2018). Навчальний посібник. Київ, 1, 208 с. URL: https://document.kdu.edu.ua/info_zab/053_1431.pdf
3. Павлик, Н. В. (2022). Розвивальна програма для дорослих: «Гармонізація психологічного здоров'я особистості» : Практ. посіб. Київ: ФОП Паливода А.В., 111 с.
4. Ivanova, O. V., Ihnatovych, O. M., Kotun, K. V., & Kovalenko, O. H. (2021). Video content of psychological support for the elderly and their families on the internet. Information Technologies and Learning Tools, 84(4), 234–247. <https://doi.org/10.33407/itlt.v84i4.4462>

Лекція 8. Практична психореабілітація через навчання (продовження).

1. Програми довготривалої психоедукаційної підтримки після психореабілітації.
2. Індивідуальна та групова робота: кейси, рольові ігри, супервізія.
3. Оцінка ефективності психореабілітаційних програм для різних категорій дорослого населення.

Семінарське заняття 8.

1. Сучасні теорії пояснення процесу психоедукаційної підтримки дорослих після психореабілітації.
2. Вплив цифрових технологій до зміни підходів до навчання дорослих в психореабілітаційному процесі.
3. Роль емоційного вигорання у професійному розвитку дорослих.
4. Ефективність нейропсихологічних методів у програмах психореабілітації дорослих.

СРС 8. Підготуйте запитання до дискусії на тему «Які перспективи розвитку психологічної реабілітації у майбутньому?».

Література:

1. Корнієнко, В. В., Шевяков, О. В., і Сергієні, О. В. (2023). Соціально-психологічна реабілітація особистості: навч. посібник. Дніпро : ДДУВС, 56 с.
2. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. (2018). Навчальний посібник. Київ, 1, 208 с. URL: https://document.kdu.edu.ua/info_zab/053_1431.pdf
3. Пілецька, Л. С. (2021). Асертивна поведінка як чинник реабілітаційного потенціалу особистості. Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи, 3 (56), 184–194.

Лекція 9. Психологічний супровід навчання дорослих.

1. Інформаційно-просвітницька підтримка дорослого населення в сфері ментального здоров'я.
2. Поняття психологічного супроводу розвитку медичної грамотності дорослого населення.
3. Оцінка ефективності психологічного супроводу дорослих.

Семінарське заняття 9.

1. Форми і методи інформаційно-просвітницької діяльності психолога з дорослими.
2. Специфіка психологічного супроводу різних категорій дорослого населення в складі психореабілітаційного процесу.
3. Психологічний супровід розвитку медичної грамотності дорослого населення.
4. Особливості відновлення ментального здоров'я населення в контексті психологічного супроводу.

СРС 9. Підготуйте запитання до дискусії на тему «Тривалість психологічного супроводу різних категорій дорослого населення».

Література:

1. Волярська, О. С. (2023). Медична компетентність дорослого населення України. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 23(1), 22–28. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(23\).2023.22-28](https://doi.org/10.35387/od.1(23).2023.22-28)
2. Корнієнко, В. В., Шевяков, О. В., і Сергієні, О. В. (2023). Соціально-психологічна реабілітація особистості: навч. посібник. Дніпро : ДДУВС, 56 с.
3. Пілецька, Л. С. (2021). Асертивна поведінка як чинник реабілітаційного потенціалу особистості. *Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи*, 3 (56), 184–194.

План занять та СРС для заочної форми

Лекція 1. Психологічні особливості навчання дорослих.

1. Психологія дорослості.
2. Відмінності між навчанням дітей та дорослих.
3. Теорії навчання дорослих (андрагогіка, трансформаційне навчання).
4. Розвиток пізнавально-емоційної сфери дорослих.
5. Методи навчання дорослих.

СРС 1:

1. Реферативна доповідь (за вибором студентів):
 - 1.1. Активні методи навчання дорослих.
 - 1.2. Проєктне навчання, кейс-метод, гейміфікація.
 - 1.3. Дискусії, дебати, рольові ігри.
 - 1.4. Використання освітніх технологій у навчанні дорослих.
 - 1.5. Емоційний інтелект та його вплив на навчання дорослих.
 - 1.6. Значення емоцій в освітньому процесі.
2. Розробити психоедукаційний проєкт з використанням активних методів навчання для певної категорії дорослих.
3. На власному прикладі, визначити специфіку розвитку особистості в дорослому віці як неперервного процесу самопроекування особистості (самовизначення, самовираження та самореалізації).
4. Підготувати доповідь на тему «Соціально-психологічні механізми і вектори розвитку дорослої людини».

Література:

1. Аніщенко, О. В. (2023) *Освіта дорослих і розвиток громадянського суспільства в Україні. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 2 (24), 25–35.

2. Волярська, О. С. (2024). Освіта впродовж життя: європейський контекст: монографія. Братислава: FIF, 78 с.
3. Павлик, Н. В. (2022). Розвивальна програма для дорослих: «Гармонізація психологічного здоров'я особистості»: Практ. посіб. Київ: ФОП Паливода А.В., 111 с.
4. Пілецька, Л. С. (2021). Асертивна поведінка як чинник реабілітаційного потенціалу особистості. Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи, 3 (56), 184–194.
5. Ivanova, O. V., Ihnatovych, O. M., Kotun, K. V., & Kovalenko, O. H. (2021). Video content of psychological support for the elderly and their families on the internet. *Information Technologies and Learning Tools*, 84(4), 234–247. <https://doi.org/10.33407/itlt.v84i4.4462>

Лекція 2. Психоедукація і мотивація до навчання дорослих.

1. Поняття психоедукації.
2. Персоналізація освітнього досвіду.
3. Діагностика освітніх потреб дорослих.
4. Мотивація та бар'єри у навчанні дорослих, самонавчання.
5. Техніки розвитку навчальної автономії дорослих.

СРС 2:

1. Реферативна доповідь (за вибором студентів):
 - 1.1. Психоедукація та її роль у формуванні мотивації до навчання у дорослих.
 - 1.2. Основні бар'єри, що заважають дорослим навчатись.
 - 1.3. Вплив видів мотивації на ефективність навчання дорослих.
 - 1.4. Психологічні методи підвищення мотивації до навчання у дорослих.
2. Підготувати доповіді на тему «Як емоційний інтелект та самоусвідомлення впливають на готовність дорослих до навчання?» та «Які практичні інструменти психоедукації можна використовувати для роботи з дорослими, які втратили інтерес до навчання?» (обсяг 1 сторінка на кожну доповідь).
3. Підготувати доповідь на тему «Соціально-психологічні механізми і вектори розвитку дорослої людини».

Література:

1. Вірна, Ж. П. (2015). Формування особистісного простору: оцінка, тенденції і закономірності. Теоретичні і прикладні проблеми психології, 1(36), 75–94.

2. Калаур, С. М. (2021). Психологія когнітивного розвитку дорослих: сучасні підходи і практики. Харків: Видавництво Харківського національного університету, 312 с.
3. Найдюнова, Г. О. (2009). Тілесний розвиток людини зрілого віку: суб'єктивні чинники. К. : АДС УМК-Центр, 181 с.
4. Павлик, Н. В. (2022). Розвивальна програма для дорослих: «Гармонізація психологічного здоров'я особистості» : Практ. посіб. Київ: ФОП Паливода А.В., 111 с.

Лекція 3. Культура психічного здоров'я дорослої людини.

1. Компоненти культури психічного здоров'я.
2. Планування навчання та психореабілітаційної роботи з різними категоріями дорослих.
3. Використання мистецтва, музики та руху у відновленні психічного здоров'я.

СРС 3:

1. Реферативна доповідь (за вибором студентів):
 - 1.1. Поняття психічних травм, що переживає людина дорослого віку.
 - 1.2. Характеристика психоедукаційних заходів з людьми похилого віку.
 - 1.3. Види та зміст психоедукаційних заходів з відновлення ментального здоров'я членів родин військових.
 - 1.4. Роль освіти та поінформованості у формуванні культури психічного здоров'я в суспільстві.
2. Знайти додатковий матеріал до теми «Громадське здоров'я». Поясніть Ваш вибір.
3. Написати есе на тему «Збереження психічного здоров'я та його значення в повсякденному житті дорослої людини» (пояснення розширене і письмове на 1 сторінку).

Література:

1. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. (2018). Навчальний посібник. Київ, 1, 208 с. URL: https://document.kdu.edu.ua/info_zab/053_1431.pdf
2. Корнієнко, В. В., Шевяков, О. В., і Сергієні, О. В. (2023). Соціально-психологічна реабілітація особистості: навч. посібник. Дніпро : ДДУВС, 56 с.
3. Voliarska, O. (2023). The practice of providing psychological assistance at the university of the third age and humanitarian center for Ukrainian refugees in Slovakia. Socialization & Human Development journal, 2, 90–95. URL: <https://shdisj.com/index.php/shdisj/article/view/130/99>

5. Voliarska, O., i Puchyna, O. (2023). Peculiarities of providing psychological assistance in an online format. Український освітньо-науковий медичний простір, 1, 65–71. DOI: <https://doi.org/10.31612/3041-1548.1.2023.08>

Семінар 1. Практична

психореабілітація через навчання.

1. Вплив освітнього процесу на психологічну реабілітацію дорослих після травматичних подій.
2. Які методи навчання найбільш ефективні для відновлення когнітивних функцій у дорослих під час психореабілітації?
3. Яку роль відіграють релаксаційні техніки та саморегуляція у процесі навчання під час психологічного відновлення?
4. Роль професійної перепідготовки в подоланні кризових ситуацій у дорослих.
5. Програми довготривалої психоедукаційної підтримки після психореабілітації.
6. Індивідуальна та групова робота: кейси, рольові ігри, супервізія.

Література:

1. Коваленко, О. Г. (2015). Міжособистісне спілкування осіб похилого віку : психологічні аспекти : монографія. Київ : Інститут обдарованої дитини, 456 с.
2. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. (2018). Навчальний посібник. Київ, 1, 208 с. URL: https://document.kdu.edu.ua/info_zab/053_1431.pdf
3. Павлик, Н. В. (2022). Розвивальна програма для дорослих: «Гармонізація психологічного здоров'я особистості» : Практ. посіб. Київ: ФОП Паливода А.В., 111 с.
4. Ivanova, O. V., Ihnatovych, O. M., Kotun, K. V., & Kovalenko, O. H. (2021). Video content of psychological support for the elderly and their families on the internet. Information Technologies and Learning Tools, 84(4), 234–247. <https://doi.org/10.33407/itlt.v84i4.4462>

Семінар 2. Психологічний супровід навчання дорослих.

1. Форми і методи інформаційно-просвітницької діяльності психолога з дорослими.

СРС 4:

1. Підготуйте доповідь на тему «Які психологічні техніки (арт-терапія, когнітивно-поведінкові методи, майндфулнес) можуть бути інтегровані у навчальні програми для підвищення реабілітаційної ефективності?».
2. Проаналізуйте методичний посібник «Незламна мама» для дорослих. Частина 1. Психоедукація – вступний тренінг. (<https://mashafund.org.ua/projects/metodologichna-robota-fondu-masha/>).
3. Підготуйте запитання до дискусії на тему «Які перспективи розвитку психологічної реабілітації у майбутньому?».

СРС 5:

1. Самостійно опрацюйте теми і підготуйте навчальну презентацію:
 - 1.1. Оцінка ефективності психореабілітаційних програм для

2. Специфіка психологічного супроводу різних категорій дорослого населення в складі психореабілітаційного процесу.
3. Психологічний супровід розвитку медичної грамотності дорослого населення.
4. Особливості відновлення ментального здоров'я населення в контексті психологічного супроводу.
- різних категорій дорослого населення.
- 1.2. Сучасні теорії пояснення процесу психоедукаційної підтримки дорослих після психореабілітації.
- 1.3. Вплив цифрових технологій до зміни підходів до навчання дорослих в психореабілітаційному процесі.
- 1.4. Роль емоційного вигорання у професійному розвитку дорослих.
- 1.5. Ефективність нейропсихологічних методів у програмах психореабілітації дорослих.
2. Підготуйте запитання до дискусії на тему «Тривалість психологічного супроводу різних категорій дорослого населення».

Література:

1. Волярська, О. С. (2023). Медична компетентність дорослого населення України. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи, 23(1), 22–28. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(23\).2023.22-28](https://doi.org/10.35387/od.1(23).2023.22-28)
2. Корнієнко, В. В., Шевяков, О. В., і Сергієні, О. В. (2023). Соціально-психологічна реабілітація особистості: навч. посібник. Дніпро : ДДУВС, 56 с.
3. Пілецька, Л. С. (2021). Асертивна поведінка як чинник реабілітаційного потенціалу особистості. Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи, 3 (56), 184–194.

Практичні завдання до виконання на семінарських заняттях.

Семінар 1.

Завдання 1. Поясніть зміст отриманої інформації. Аргументуйте свою відповідь.

Інформація для ознайомлення.

Психоедукація чи психоосвіта — це метод терапевтичної допомоги пацієнтам та їх родичам, який полягає у наданні їм повної та достовірної інформації про розлади психічної діяльності для кращого розуміння стану пацієнтів. Психоедукація ефективна при серйозних психологічних проблемах (наприклад, клінічній депресії, порушеннях харчової поведінки, деменції, тривожних розладах, шизофренії, розладах особистості). Крім того, психоосвіта показує хороші результати у програмах покращення якості життя пацієнтів при важких фізичних захворюваннях (наприклад, онкологічних, тілесних травмах).

Результати численних наукових досліджень підтверджують, що психоосвіта допомагає якнайшвидшому одужанню, знижує частоту рецидивів, покращує клімат у сім'ї пацієнта.

Історія формування методики психоедукації. Ідея психоосвіти була вперше сформульована у статті Джона Е. Донлі «Психотерапія та перевиховання» у 1911 році. У медичній літературі цей термін уперше з'явився у назві книги Брайана Е. Томлінсона «Психоосвітня клініка» в 1941 році.

Розвиток та популяризація цього напрямку розпочалися лише у 1980 році. Американський дослідник К. Андерсон почав вивчення його ефективності в лікуванні шизофренії. Дослідження були зосереджені на визначенні ролі інформування родичів про симптоми та перебіг шизофренії у покращенні відносин між членами сім'ї. Також дослідження торкалося вивчення найефективніших методів управління стресом. Саме це дослідження дало поштовх до використання психоосвіти у поведінковій терапії.

Семінар 2. Групова робота з кейсами.

Кейс 1.

За принципом доступності поясніть людині похилого віку інформацію.

«Вікові особливості перебігу епілепсії. За даними деяких дослідників, близько третини осіб з епілепсією страждають на коморбідні психіатричні розлади – депресії, тривожності, дисфорії, які значною мірою ускладнюють перебіг основного захворювання і погіршують якість життя. Поширеність розладу з дефіцитом уваги та гіперактивністю вища за дитячої епілепсії, ніж у загальній популяції, із показниками 30-40 % у дітей з епілепсією. Частіше по медичну допомогу звертаються пацієнти з коморбідними порушеннями; серед них вища частота самогубств, нижчий рівень дотримання рекомендацій лікування, нижча якість життя та гірший контроль над епілептичними нападами.

Є певні відмінності між порушеннями когнітивних і поведінкових функцій у дитячому та дорослому віці. У дітей здебільшого епілептичні напади, а також терапія протиепілептичними препаратами мають вплив на розвиток структур центральної нервової системи і формування вищих психічних функцій, що забезпечують адаптацію дитячого організму до умов зовнішнього середовища. Це призводить до виражених змін особистості та функцій, які є основою когнітивної діяльності (увага, гнозис, пам'ять, мислення). Водночас пластичність психічних процесів у дитячому віці зумовлює можливість компенсації порушень за спрямованої корекції. У дітей можуть виникати особливі стани епілептичні енцефалопатії (ранні злоякісні енцефалопатії та зумовлені подовженою активністю на електроенцефалограмі під час повільнохвильового сну).

У дорослих та особливо в осіб літнього віку тривалий анамнез захворювання, дифузне або грубе вогнищеве ураження структур головного мозку та інші чинники можуть призводити як до інтелектуально-мнестичних порушень, аж до ступеня деменції, так і до виражених психічних розладів, які є більш ригідними до терапії та психологічної корекції.»

Кейс 2.

Поясніть працюючим менеджерам 40-45 років проблему наслідків COVID-19.

«Енцефалопатія та гострий енцефаліт, асоційовані з COVID-19.

Енцефалопатія є збірним поняттям однотипних уражень головного мозку з порушенням його функції, яка може бути як синдромом, що супроводжує інші захворювання (вторинна), так і самостійною нозологічною одиницею (первинна). Системні інфекції можуть спричинити септичну енцефалопатію та, у разі розвитку поліорганної недостатності, інші типи метаболічної енцефалопатії. Досить поширеною є енцефалопатія при COVID-19, особливо в разі тяжких випадків перебігу хвороби. Як відомо, симптоми та клінічний перебіг цього стану можуть бути дуже неоднорідними. Нині виокремлюють такі патофізіологічні механізми енцефалопатії, спричинених SARS-CoV-2, як-от: гіпоксія, сепсис, тяжке системне запалення, ниркова недостатність, цитокіновий шторм. Серед біомаркерів, виявлених у пацієнтів із тяжким перебігом COVID-19 та енцефалопатією, слід відзначити інтерлейкіни (ІЛ-)2, ІЛ-6, ІЛ-7, гранулоцитарний колоніє стимулювальний чинник, фактор некрозу пухлини. Гострий енцефаліт може бути зумовлений прямим ураженням вірусом церебральної тканини. Також вірус може напряду пошкоджувати клітини мозку через літичні цикли або цитотоксичну імунну відповідь організму-господаря. Нерідко бувають залучені мозкові оболонки, тому зазвичай для цього стану послуговуються терміном “менінгоенцефаліт”.»

Література:

1. Бондаренко, Н. Б. (2016). Особливості забезпечення потреб у емоційній підтримці осіб з проблемами психічного здоров'я засобом груп самопомогі. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки, 3 (48), 265–273.
2. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. (2018). Навчальний посібник. Київ, Ч.1, 208 с. URL: https://document.kdu.edu.ua/info_zab/053_1431.pdf
3. Пілецька, Л. С. (2021). Асертивна поведінка як чинник реабілітаційного потенціалу особистості. Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи, 3 (56), 184–194.

4. Засоби діагностики результатів навчання

Перелік питань для підсумкового контролю:

1. Предмет та завдання навчальної дисципліни «Психологія навчання та психореабілітація дорослих»
2. Зв'язок навчальної дисципліни «Психологія навчання та психореабілітація дорослих» з іншими науками та галузями психології.
3. Історія впровадження психоедукації в роботу психолога.
4. Які основні принципи навчання дорослих?
5. У чому особливості психологічного розвитку дорослої людини?
6. Як вікові особливості впливають на навчальну діяльність дорослих?
7. Які фактори впливають на ефективність навчання у дорослому віці?
8. Які існують відмінності між навчанням дітей і дорослих?

9. Що таке андрагогіка і як вона пов'язана з психологією навчання дорослих?
10. Як мотивація впливає на навчання дорослих?
11. Які існують стилі навчання дорослих?
12. Що таке метапізнання і як воно проявляється в процесі навчання дорослих?
13. Методи навчання та реабілітації дорослих
14. Які основні методи навчання застосовуються у роботі з дорослими?
15. Що таке проблемне навчання і як воно використовується в освіті дорослих?
16. Які технології самостійного навчання використовуються дорослими?
17. Як групова динаміка впливає на навчальний процес дорослих?
18. Що таке коучинг та як він сприяє розвитку дорослих?
19. У чому суть наставництва (менторства) як форми навчання дорослих?
20. Як використовуються інтерактивні методи навчання у роботі з дорослими?
21. Які особливості онлайн-навчання дорослих у порівнянні з традиційним навчанням?
22. Як критичне мислення розвивається в процесі навчання дорослих?
23. Яку роль відіграє емоційний інтелект у процесі навчання дорослих?
24. Психологічні основи психореабілітації дорослих
25. Що таке психореабілітація і які її основні завдання?
26. Які основні етапи психореабілітації дорослих?
27. Як стрес впливає на когнітивні процеси і здатність до навчання у дорослих?
28. Які методи психологічного відновлення використовуються у психореабілітації?
29. У чому полягає роль психологічної підтримки у процесі реабілітації дорослих?
30. Як травматичний досвід впливає на навчання та реабілітацію дорослих?
31. Які методи когнітивно-поведінкової терапії використовуються у психореабілітації дорослих?
32. Як мотивація впливає на процес відновлення після психологічних травм?
33. Яку роль відіграють соціальні зв'язки у психореабілітації дорослих?
34. Як арт-терапія використовується у процесі психологічної реабілітації дорослих?
35. Практичні аспекти навчання та психореабілітації дорослих
36. Як адаптація до нових умов впливає на навчальний процес дорослих?
37. Які психологічні механізми лежать в основі саморегуляції у дорослих?
38. Як стресостійкість сприяє ефективному навчанню та психореабілітації?
39. Як використання нейропсихологічних методів допомагає у психореабілітації дорослих?
40. У чому різниця між когнітивною та емоційною реабілітацією?
41. Як професійне вигорання впливає на здатність дорослих до навчання?
42. Які методи роботи з дорослими людьми, що мають психосоматичні розлади, застосовуються у психореабілітації?
43. Як психологічна підтримка сприяє професійній адаптації дорослих після травматичних подій?
44. Які техніки релаксації можуть допомогти у навчальному процесі дорослих?

45. Які когнітивні техніки використовуються для поліпшення пам'яті у дорослих?
46. Специфічні групи дорослих у навчанні та психореабілітації
47. Як навчання дорослих відбувається у військовослужбовців після повернення з бойових дій?
48. Які особливості навчання людей літнього віку?
49. Як психологічна реабілітація впливає на адаптацію переселенців?
50. Які методи роботи застосовуються у навчанні та реабілітації дорослих з інвалідністю?
51. Як психологічна підтримка допомагає безробітним дорослим у процесі професійного навчання?
52. Які особливості навчання дорослих після тривалого періоду без освіти?
53. Як психологічні тренінги допомагають у професійній перепідготовці дорослих?
54. У чому особливість роботи з дорослими, які мають посттравматичний стресовий розлад (ПТСР)?
55. Як навчання може сприяти соціальній інтеграції людей після звільнення з місць позбавлення волі?
56. Як розвинути адаптивність до змін у дорослих, які змінюють професію?
57. Актуальні дослідження та перспективи розвитку психології навчання дорослих.
58. Як використання штучного інтелекту впливає на навчання дорослих?
59. Як новітні нейронаукові дослідження допомагають розуміти процес навчання у дорослих?
60. Які міжнародні підходи до психології навчання та психореабілітації дорослих є найбільш ефективними?

5. Оцінювання

Загальна система оцінювання дисципліни: активна участь в роботі, поточне та підсумкове засвоєння теоретичного матеріалу, вага оцінки розподілена по темам, тестовий контроль.

Види контролю: поточний, підсумковий.

Умови допуску до підсумкового контролю: виконання всіх завдань, призначених для практичних занять та самостійної роботи.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: залік.

Правила набору балів – протягом курсу студент може набрати 100 балів. Автомат за підсумковий контроль зараховується при наборі студентом не менше 60 балів (це відповідає «задовільній» оцінці та оцінці «Е» за системою ECTS). До 60 балів студент обов'язково здає іспит, який проводиться у тестовій формі (список запитань пропоновано). Якщо студент набрав більше 60 балів, він іде на

іспит за бажанням. По кожній темі можна набрати наступну максимальну кількість балів:

Теми	Максимальна оцінка на семінарському занятті для денної форми	Максимальна оцінка за СРС для денної форми навчання	Максимальна оцінка на семінарському занятті для заочної форми навчання	Максимальна оцінка за СРС для заочної форми навчання
1	2	5	101	8
2	2	4		
3	2	5		8
4	2	4		
5	2	5	10	8
6	2	4		8
7	2	5		8
8	2	5		
9	2	5		8
Підсумок	18	42	20	40
Залік	40		40	

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
82-89	добре	B	вище середнього рівня
75-81		C	загалом хороша робота
67-74		D	непогано
60-66	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
0-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання

Підсумкова семестрова оцінка визначається як сума поточної семестрової та залікової оцінок у балах. Зазначена оцінка заноситься до залікової відомості та індивідуального навчального плану (залікової книжки) здобувача освіти.

Повторне складання заліків допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента (дисципліни): один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

6. Політика курсу

1. Політика викладача щодо здобувача освіти полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні освітнього процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.
2. Вивчення дисципліни передбачає постійну роботу здобувачів освіти на кожному занятті. Середовище під час проведення лекційних та практичних робіт є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Здобувачі освіти повинні здійснювати попередню підготовку до лекційних та практичних занять згідно з переліком рекомендованих джерел.
3. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання.
4. Робота, як індивідуальна, так і у групі, повинна бути здана у вказаний час: на відповідному семінарському занятті чи у зазначений термін на електронну пошту. В разі несвоєчасного виконання завдання на автора (групу авторів) буде накладено штраф балів. У разі систематичного (більше 3 разів) спізнень, бали за виконану роботу нараховуватися не будуть.
5. Робота, виконана студентом буде перевірятися на плагіат, який є злочином не лише в науковій, а й правовій сфері. Есе та інші роботи, що містять більше 30% тексту запозичень оцінюватись не будуть. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.
6. Під час дискусії та під час представлення групових робіт участь у ній обов'язкова для всіх членів групи. Необхідно вміти не лише виконати поставлене завдання, а й обґрунтувати його, пояснити особливості та висновки. Окрім того, участь у дискусії беруть як викладач, так і інші студенти академічної групи.
7. Самостійна домашня робота є обов'язковою для студентів індивідуальної форми навчання. Студенти, які навчаються на стаціонарі, виконують її в об'ємі необхідному для набрання достатньої кількості балів.
8. В умовах онлайн-навчання спілкування викладачів зі студентами можна здійснювати за допомогою дистанційних технологій (мережі Інтернет, електронної пошти).
9. Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівника кафедри психології, який безпосередньо проводить заняття, або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою dekanat@kibit.edu.ua

ГУГЛ-КЛАС

<https://classroom.google.com/c/NzQ0ODQyNTQ4Mzkz?cjc=ge2adj5>